

Kulttuuri- ja nuorisolautakunta 26.05.2026

Lausunto valtuustoaloitteeseen Espoon nuorisotilojen pakollisesta jäsenkorttikäytännöstä

Valmistelijat / lisätiedot:
Sorvastu Petu
Taipale Nina
etunimi.sukunimi@espoo.fi
Puhelinnumero 09 816 21

Päätösehdotus

Esittelijä
Kulttuurijohtaja Tommila Susanna

Kulttuuri- ja nuorisolautakunta antaa selostusosan mukaisen lausunnon Johanna Värmälä, Habiba Ali ja 24 muun kaupunginvaltuutetun 8.12.2025 jättämään valtuustoaloitteeseen nuorisotilojen jäsenkortista.

Käsittely

Päätös

Selostus

Valtuustoaloite

Johanna Värmälä, Habiba Ali ja 24 muuta valtuutettua esittävät valtuustoaloitteessaan 8.12.2025, että Espoo ottaisi nuorisotiloilla käyttöön pakollisen jäsenkortin. Aloitteen mukaan nykyinen vapaaehtoinen jäsenkortti ei toimi, koska nuorisotyöntekijöillä ei ole kattavia yhteystietoja kaikista nuorista ja heidän huoltajistaan. Valtuutetut katsovat, että pakollinen jäsenkortti on tärkeä työväline, joka ei rajoita palvelujen käyttöä, ja että sen avulla kaupunki voi edistää lasten ja nuorten hyvinvointia tehokkaammin sekä parantaa työntekijöiden työturvallisuutta.

Espoon nuorisopalvelujen toimintaa ohjaavat lähtökohdat

Espoon nuorisopalveluiden toiminnassa toteutetaan Espoo-tarinaa vuosille 2025–2029, jossa Espoo julistautuu lasten ja nuorten pääkaupungiksi. Espoo-tarinan mukaan jokainen lapsi ja nuori kokee kuuluvansa joukkoon ja tulevansa kohdeksi arvostavasti. Jokaisella nuorella on mieluisa harrastus. Eriarvoisuutta ja segregatiota vähennetään lasten ja nuorten arjessa. Espoossa tuetaan ja edistetään asukkaiden osallisuutta sekä tarjotaan yhteisötiloja ja foorumeita kohtaamisille. Kaupunki varmistaa tilojen esteettömyyden.

Nuorisotyötä ohjaa Espoo-tarinan lisäksi Nuorisolaki 1285/2016, joka korostaa nuorten kasvun, itsenäistymisen ja osallisuuden tukemista. Lain tavoitteet ulottuvat 0–28-vuotiaiden yhdenvertaisuuden, tasa-arvon, osallisuuden ja vaikuttamisen, sekä harrastusmahdollisuuksien ja hyvinvoinnin vahvistamiseen. Lain mukaan kunnallisessa nuorisotyössä painotetaan, että nuoret voivat helposti osallistua kunnan toimintaan.

Valtakunnallinen VANUPO-ohjelma (2024–2027) täydentää kokonaisuutta määrittelemällä valtionhallinnon keskeiset nuorisopoliittiset tavoitteet, joista yksi on, että jokaisella nuorella on mahdollisuus mieluisaan harrastukseen matalalla kynnyksellä ja matalan kynnyksen toiminnan saatavuutta lisätään.

Nuorisotilatoiminnan nykytila Espoossa

Espoossa toteutetaan nuorille monipuolista matalan kynnyksen toimintaa, joka kattaa niin vapaa-ajan, harrastukset kuin neuvonnan ja tuenkin. Espoon nuorisopalveluissa on 20 suomenkielistä nuorisotilaa ja Ruotsinkielisillä sivistyspalveluilla 1 ruotsinkielinen nuorisotila, joissa työskentelee yhteensä noin 80 nuorisonohjaajaa. Nuorisotilojen toiminnan lähtökohtana on tarjota nuorille turvallinen ja päihteetön matalan kynnyksen vapaa-ajanviettopaikka, jossa nuoret voivat kohdata toisiaan ja turvallisia aikuisia. Toiminta on nuorilähtöistä, maksutonta sekä päihteetöntä. Nuorisonohjaajat ovat turvallisia aikuisia, jotka rakentavat yhteisöä, tukevat nuorten kasvua ja luovat yhdessä nuorten sekä kumppanien kanssa turvallisen paikan, jossa nuoret voivat kokea elämyksiä, oppia sekä harrastaa ja viettää vapaa-aikaa omana itsenään. Kohtaaminen on toiminnan ydin.

Nykyinen jäsenkorttikäytäntö

Nykyinen nuorisotilojen jäsenkorttikäytäntö on muotoutunut niin, että vuonna 2022 siirryttiin paperisesta jäsenkortista mobiiliversioon. Nuorisopalvelujen jäsenkortti oli pakollisena käytössä 24.3.2023 saakka. Pakollisuudesta luovuttiin, koska nuoret eivät aktiivisesta kannustuksesta huolimatta ottaneet jäsenkorttia laajasti käyttöön. Näin haluttiin varmistaa palvelujen matala kynnys ja kaikille yhdenvertaiset osallistumisen mahdollisuudet. Jäsenkortin hankkiminen ei ole edellytyksenä nuorisotilojen avoimeen toimintaan osallistumisessa, mutta sen hankkimiseen kannustetaan ja sitä edellytetään osallistuttaessa retkille ja yön yli kestävään toimintaan. Nuorisotilojen jäsenkortti on huoltajan hakema, maksuton mobiilijäsenkortti, joka edellyttää vahvaa tunnistautumista ja nuorelta älypuhelimien käyttöä. Vapaaehtoisia jäsenkortteja on haettu yhteensä 580 kertaa vuonna 2025.

Jäsenkorttikäytännön valtakunnallinen tarkastelu

Valtakunnallisella tasolla tarkasteltuna jäsenkorttikäytännöissä ei ole kunnallisessa nuorisotyössä yhtenäistä linjaa. Käytännöt vaihtelevat pakollisuuden ja vapaaehtoisuuden suhteen. Erityisesti pienten kaupunkien ja kuntien nuorisotyössä jäsenkortti on pakollinen. Kuutoskaupunkien nuorisopalvelujen tarkastelussa jäsenkortti on pakollinen Helsingissä alle 15-vuotiaille ja Vantaalla kaikille toimintaan osallistuville, mikä on koettu osin toimivana ratkaisuna. Oulussa, Turussa ja Tampereella ei jäsenkorttia ole käytössä lainkaan. Kiistämättä jäsenkorttijärjestelmät tukevat tiedolla johtamista tuottamalla tietoa toiminnan tavoitavuudesta ja kohdentumisesta sekä joissain järjestelmissä mahdollistavat tekstiviestein tapahtuvaa tiedottamista nuorille.

Jäsenkortin mahdollistamat hyödyt nuorisotyössä

Jäsenkortti mahdollistaa sen, että nuorisonohjaajat saavat käyttöönsä huoltajan nimen ja puhelinnumeron, mikä helpottaa yhteydenottoa tilanteissa, joissa nuoren hyvinvoinnista tai käyttäytymisestä herää huoli. Lisäksi huoltajien yhteystietojen kerääminen voi ennaltaehkäistä ei-toivottua käyttäytymistä. Ilman jäsenkorttia ohjaajilla ei ole huoltajien yhteystietoja, ellei nuori itse niitä anna. Nuorisotyön ammattieettisten periaatteiden mukaisesti toimittaessa huoltajiin ollaan yhteydessä nuoren

suostumuksella, ja nuori osallistuu keskusteluun ja asiansa käsittelyyn antamalla itse huoltajan yhteystiedot.

Nuoren hyvinvoinnin edistämisen näkökulmasta jäsenkortin hyötynä voidaan ensisijaisesti nähdä tiivistynyt yhteys niihin huoltajiin, jotka ovat sitoutuneita huollettavan asioiden edistämiseen. Joissain tapauksissa asioita voidaan antaa huoltajalle vain tiedoksi, jos kontaktipyyntöön ei saada vastinetta. Kaupunki voi edistää lasten ja nuorten hyvinvointia, mutta jäsenkortti ei itsessään tee siitä entistä tehokkaampaa, koska tietosuojalaki estää nuorisotyön ammattilaisia jakamasta nuorten henkilötietoja tai henkilöön liittyviä asioita keskenään. Nuorten asioista voidaan kertoa yhteistyökumppaneille edelleenkin vain anonyymisti.

Turvallisuus nuorisotiloilla

Aloitteessa esiin nostettu huoli nuorisotilojen turvallisuudesta on osin perusteltu. 17.10.2025 Espoon nuorisopalveluiden 45 työntekijää jättivät kannanoton, jossa pyydetään nuorisotilojen turvallisuuden kokonaistarkastelua sekä jäsenkortin palauttamista osana ratkaisua. Vuonna 2025 nuorisotiloilta kirjattiin kaupungin Hessu2-järjestelmään 24 vaara- ja uhkatilannetta. Työntekijöillä oleva tietoisuus siitä, että huoltajiin on yhteystiedot ja heihin voidaan olla tarvittaessa yhteydessä, voi parantaa turvallisuuden psykologista ulottuvuutta.

Turvallisuus on keskeinen osa nuorisotilojen toimintaa, ja jäsenkortti voi olla yksi tukitoimi, mutta se ei yksin ratkaise turvallisuushaasteita. Nuorisotilojen turvallisuutta edistetään useilla rinnakkaisilla tavoilla, joita ovat ennakointi ja riskien tunnistaminen arjessa, henkilöstön osaamisen vahvistaminen perehdytyksen, koulutusten ja yhteisten toimintamallien avulla, nuorisotilojen toimintakäytäntöjen kehittäminen, työympäristön kokonaisvaltainen ylläpito turvalliseen toimintaan sekä riittävät henkilöstöresurssit, jotka mahdollistavat läsnäolon ja tilanteiden hallinnan. Nuorisopalveluissa toteutetussa vuoden 2025 nuorisotilakyselyssä 82,9 % vastaajista (n = 511) kertoi tuntevansa olonsa turvalliseksi nuorisotiloilla. Ruotsinkielisessä nuorisotilassa tehdyssä kyselyssä kaikki 10 vastaajaa kokivat olonsa turvalliseksi. Tämä osoittaa, että suurin osa nuorista kokee toiminnan turvalliseksi, vaikka kehittämistarpeita edelleen on.

Jäsenkortin pakollisuuden mahdolliset vaikutukset osallistumiseen

Jäsenkortin pakollisuus saattaisi vaikuttaa nuorten osallistumiseen nuorisotilojen toimintaan ja asettaa lisävaatimuksia osallistumiselle. Rekisteröitymisprosessiin liittyvät tekijät, kuten sen virallisuus tai käytännön edellytykset, voisivat vähentää nuorten halukkuutta osallistua. Erityisesti nuorten tai huoltajien, joilla ei ole käytössään älypuhelin, vahvaa tunnistautumista tai edellytyksiä näiden hankkimiseen, osallistumismahdollisuudet saattaisivat kaventua. Tällä voisi olla vaikutuksia nuorten yhdenvertaiseen pääsyyn harrastustoimintaan ja ohjattuihin vapaa-ajan ympäristöihin.

Pakollisen jäsenkortin käyttöönotolla voisi olla vaikutuksia nuorten yhdenvertaisuuteen sekä nuorisotilojen saavutettavuuteen ja toiminnan vetovoimaan. Korttivaatimus muuttaisi nuorisotilojen nykyistä avointa ja matalan kynnyksen toimintamallia ja saattaisi ohjata osan nuorista muiden kaupungin palvelujen tai julkisten tilojen pariin, joissa nuorisotyön ammattilaiset eivät ole läsnä. Tällä voisi olla vaikutuksia nuorten turvallisiin aikuiskontakteihin sekä nuorisopalvelujen mahdollisuuksiin tavoittaa ja tukea nuoria.

Lausuntokierros ja valmistelun tausta-aineistot

Vastauksen valmistelussa pyydettiin lausunnot Espoon nuorisovaltuustolta, Espoon kaupungin kirjastopalveluista ja Aseman Lapset Ry:stä, jotka ovat oheismateriaalina. Lisäksi huomioitiin työntekijöiden tekemä kannanotto

jäsenkorteista. Valmistelun pohjana uudelleen arvioitiin eri vaihtoehtojen vaikutuksia. Perehdyimme Nuorisotutkimusseuran nuorisotutkijoiden, Fransberg, Kivijärvi ja Kulmala 24.2.2026 työpaperiin nuorten väkivallan yhteisöulottuvuuksien tarkastelusta kolmella kaupunkialueella.

Seuraavassa tiivistetysti työpaperin keskeinen tiivistys jäsenkorttikäytännöstä suhteessa turvallisuuteen.

Dokumentointi ja jäsenkorttijärjestelmät ovat vahvistaneet nuorisotyön tietopohjaa, mutta jäsenkortin edellyttäminen voi samalla rajata osan nuorista toiminnan ulkopuolelle. Väkivallan ja epätoivottavan käyttäytymisen ennaltaehkäisyn kannalta on tärkeää varmistaa, että käytännöt tukevat mahdollisimman laajaa ja moninaista osallistumista. Ennaltaehkäisevän vaikuttavuuden kannalta on tärkeää, että käytännöt tukevat laajaa ja moninaista osallistumista sekä mahdollistavat uusien sosiaalisten kontaktien ja kaverisuhteiden syntyminen. Tällaiset kohtaamiset voivat vähentää epätoivottavaa käyttäytymistä alueella. Jäsenkorttikäytännön soveltamisessa korostuu joustavuuden tarve, erityisesti silloin, kun nuoren huoltajasuhteet ovat hauraat tai riski nuoren irtautumisesta palveluista kasvaa.

Yhteenveto

Valtuustoaloitteessa esitetään pakollisen jäsenkortin käyttöönottoa Espoon nuorisotiloilla. Aloitteessa tuodaan esiin nuorisotilojen turvallisuuteen, huoltajayhteistyöhön ja nuorisonohjaajien työskentelyedellytyksiin liittyviä näkökulmia. Nuorisopalvelujen toimintaa ohjaavat Espoo-tarinan 2025–2029 tavoitteet, nuorisolaki (1285/2016) sekä valtakunnalliset nuorisotyötä koskevat ohjelmat, joissa korostuvat nuorten osallisuus, yhdenvertaisuus ja matalan kynnyksen toiminta. Nuorisotilojen nykyinen jäsenkortti on vapaaehtoinen, ja sitä edellytetään retkillä ja yön yli kestävässä toiminnoissa. Vastauksen valmistelussa on arvioitu pakollisen jäsenkortin mahdollisia vaikutuksia turvallisuuteen, huoltajayhteistyöhön, osallistumiseen ja saavutettavuuteen sekä pyydetty lausuntoja sidosryhmiltä sekä Espoon nuorisovaltuustolta.

Nuorisopalvelujen kaikkea toimintaa ja käytäntöjä suunnitellaan, kehitetään ja arvioidaan yhdessä nuorten kanssa ja henkilöstöä osallistaen.

Jäsenkortti on osa jo aloitettua espoolaisen nuorisotyön suunnitelmaa ja tulevaa palveluverkkoselvitystä.

Päätöshistoria

Liitteet

Oheismateriaali

- Oheismateriaali 2 Aseman Lapset ry, lausunto Espoon nuorisopalveluille
- Oheismateriaali 3 Espoon nuorisovaltuuston lausunto valtuustoaloitteeseen
- Oheismateriaali 4 Espoon kaupunginkirjasto, lausunto Espoon nuorisopalveluille

Tiedoksi